

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

จุดประสงค์การเรียนรู้

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียน

พระรัตนตรัย

กิจกรรมที่ 1

อริยสัจ 4

กิจกรรมที่ 2

ขั้นที่ 5, ไตรลักษณ์, วัฏฏะ 3, ปญจธรรม 3

กิจกรรมที่ 3

อัตถะ 3, มรรคมงคล 8, ปญญา 3, สัมปติธรรม 7

กิจกรรมที่ 4

บุญกิริยาวัตถุ 10, อุบาสกธรรม 7, มงคล 38

กิจกรรมที่ 5

แบบทดสอบหลังเรียน

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เฉลยกิจกรรมที่ 1

เฉลยกิจกรรมที่ 2

เฉลยกิจกรรมที่ 3

เฉลยกิจกรรมที่ 4

เฉลยกิจกรรมที่ 5

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

แบบสรุปผลการเรียนของนักเรียน

สาระสำคัญ

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ข้อธรรมทั้งหลายต่างก็สามารถนำมาสรุปลงในแต่ละข้อของอริยสัจ 4 ได้ เพราะเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้มีความรู้เท่าทันสภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและองค์ประกอบของพระรัตนตรัยได้
2. อธิบายคุณของพระสงฆ์ และหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในการปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยและจรรยาวัตรอย่างเหมาะสมได้
3. วิเคราะห์แนวการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้
4. อธิบายหลักธรรมขั้น 5 และไตรลักษณ์ได้
5. วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักกรรม (วัฏฏะ 3) และปญจธรรม 3 ได้
6. วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมอหัตตะ 3 ได้
7. วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมมรรคมีองค์ 8 และปญญา 3 ได้
8. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ได้
9. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักธรรมบุญกิริยาวัตถุ 10 ได้
10. วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอุบาสกธรรม 7 ได้
11. อธิบายความหมายของการมีศิลปวิทยาและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตนของผู้ที่มีศิลปวิทยาได้
12. บอกแนวทางการพบสมณะและการปฏิบัติตนในการพบสมณะอย่างถูกต้องเหมาะสมได้
13. วิเคราะห์ผลของการฟังธรรมตามกาลและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง
14. วิเคราะห์ผลของการสนทนาธรรมตามกาลและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน

1. ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจ
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 15 ข้อ เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน
3. ศึกษาเนื้อหาทุกหน้าตามลำดับ
4. ทำแบบฝึกหัดลงในกระดาษคำตอบ
5. ตรวจสอบคำตอบจากแบบเฉลยคำตอบในภาคผนวก ข้อใดที่นักเรียนตอบผิดให้ย้อนกลับไปศึกษาเนื้อหาอีกครั้ง แล้วตอบคำถามใหม่
6. เมื่อศึกษาเนื้อหาและตอบคำถามครบทุกแบบฝึกหัดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 15 ข้อ
7. ตรวจสอบคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนในภาคผนวก
8. นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาเปรียบเทียบกัน เพื่อตรวจสอบการพัฒนา

วิชา ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	แบบทดสอบก่อนเรียน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รหัสวิชา ศ 33201		หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา		

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ (15 คะแนน)

1. พระพุทธเจ้าตรัสรู้หลักธรรมข้อใด
ก. อริยสัจ 4
ข. อิทธิบาท 4
ค. พรหมวิหาร 4
ง. ทศพิธราชธรรม
2. ข้อใด หมายถึง เหตุแห่งทุกข์
ก. ทุกข์
ข. นิโรธ
ค. มรรค
ง. สมุทัย
3. การดับทุกข์ควรดับที่ใด
ก. ดับที่สาเหตุ
ข. ไปหาหมอดู
ค. ดับที่ปลายเหตุ
ง. โทษเทวดาฟ้าดิน
4. ข้อใดจัดเป็นขั้นที่ 5
ก. รูป ตา หู จมูก ลิ้น
ข. ตา หู จมูก ลิ้น กาย
ค. รูป สัมผัส กลิ่น เสียง กาย
ง. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
5. “ชีวิตของคนเราเมื่อเกิดมาเป็นเด็ก หนุ่ม-สาว แล้วเข้าสู่วัยแก่ชรา เป็นภาวะที่ไม่เที่ยง” ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด
ก. วัฏณะ
ข. ทุกขตา
ค. อนิจจตา
ง. อนัตตตา
6. ผู้ที่ปรารถนาจะได้รับประโยชน์ระดับสูงสุด (ปรมาตมะ) จะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมใด
ก. ไตรลักษณ์
ข. อริยมรรคมีองค์ 8
ค. ปปัญจธรรม 3
ง. สุตมยปัญญา
7. การกระทำในข้อใด ทำให้ขาดความระลึกรู้ชอบ
ก. การสูบบุหรี่
ข. การเล่นเกม
ค. การดื่มสุราของมึนเมา
ง. การซื้อลอตเตอรี่
8. นิพนธ์อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ เพราะรู้ว่าถ้าขยันเรียนแล้วจะสอบได้คะแนนดี การกระทำของนิพนธ์สอดคล้องกับข้อใด
ก. การรู้จักเหตุ การรู้จักตน
ข. การรู้จักผล การรู้จักกาล
ค. การรู้จักกาล การรู้จักเหตุ
ง. การรู้จักตน การรู้จักบุคคล

9. อัมชวนเมย์ไปไหว้ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านค้นพบ แต่เมย์ปฏิเสธไม่ไปเพราะเขาคิดว่าไม่น่าเชื่อถือ การกระทำของเมย์สอดคล้องกับเรื่องใด
 - ก. สุตมยปัญญา
 - ข. จินตามยปัญญา
 - ค. ภวานามยปัญญา
 - ง. พหุสูตและปัญญา 3
10. บุคคลทั่วไปชื่นชมว่าศักดิ์เป็นคนดี แสดงว่าศักดิ์ปฏิบัติตนตามหลักธรรมใด
 - ก. สัมปรีติธรรม 7
 - ข. มรรคมงคล 8
 - ค. ปปัญจธรรม 3
 - ง. ปัญญา 3
11. สุรพลเป็นผู้ประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา ใจ จัดว่าสุรพลทำบุญในเรื่องใด
 - ก. ทำบุญด้วยการให้
 - ข. ทำบุญด้วยการรักษาศีล
 - ค. ทำบุญด้วยการฟังธรรม
 - ง. ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง
12. อุบาสกธรรมมีความหมายสอดคล้องกับข้อใด
 - ก. หลักธรรมสำหรับผู้ไปวัด
 - ข. หลักธรรมสำหรับผู้ถือศีล
 - ค. หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน
 - ง. หลักธรรมสำหรับผู้ถือศีลในวันพระ
13. “นกน้อยทำรังแต่พอตัว” สอดคล้องกับข้อใด
 - ก. การรู้จักผล
 - ข. การรู้จักตน
 - ค. การรู้จักเหตุ
 - ง. การรู้จักประมาณ
14. การทำบุญด้วยการฟังธรรม จะได้รับประโยชน์ในด้านใดมากที่สุด
 - ก. เป็นการเลี่ยความดีให้ผู้อื่น
 - ข. ทำให้ได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่ดี
 - ค. สามารถถ่ายทอดธรรมให้แก่ผู้อื่น
 - ง. ได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์
15. การฟังธรรมด้วยจิตที่เป็นกุศล มีลักษณะอย่างไร
 - ก. ฟังธรรมด้วยการทำสมาธิ
 - ข. ฟังธรรมด้วยจิตใจแจ่มใส เบิกบานตลอดเวลา
 - ค. ฟังธรรมด้วยกิริยามารยาทที่แสดงถึงความนอบน้อม
 - ง. ฟังธรรมด้วยความเคารพ ใช้ความคิดพิจารณาไปโดยลำดับ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

พระรัตนตรัย

ความหมายของพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย หมายถึง แก้วอันประเสริฐ หรือแก้ว 3 ดวง ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนา

1. **พระพุทธ** หมายถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา เป็นผู้ทรงค้นพบสัจธรรมโดยการตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง แล้วนำคำสอนมาเผยแผ่ให้พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติตาม

2. **พระธรรม** หมายถึง หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือความจริงที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ เป็นความจริงที่มีอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงค้นคิดเอง แต่พระองค์ทรงค้นพบโดยการตรัสรู้ แล้วนำมาสั่งสอนแก่ชาวโลก

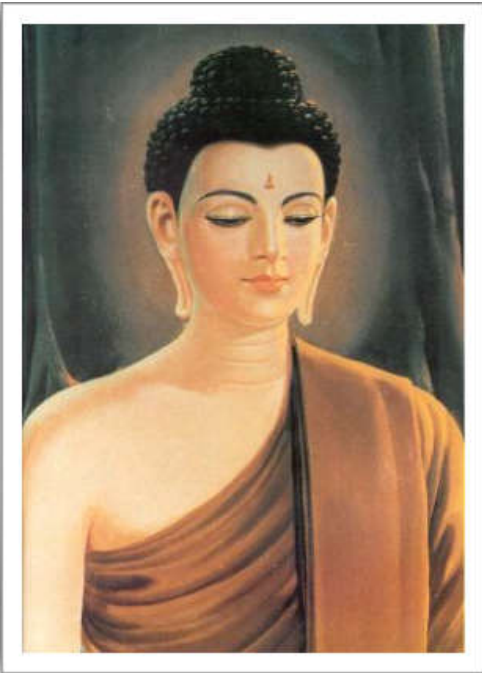
3. **พระสงฆ์** หมายถึง สาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระองค์ แล้วนำหลักคำสอนนั้นมาเผยแผ่แก่มวลมนุษย์

คุณของพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัยทั้ง 3 นั้น เป็นของสูงสุด มีสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งไม่มีสิ่งใดเปรียบเทียบกับได้ เป็นสิ่งที่มีทรงคุณค่ามีคุณลักษณะหรือมีความดีงามที่เราควรศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติที่แตกต่างกัน พระพุทธเจ้าคือพระศาสดา ทรงประกอบด้วยพระคุณ 9 อย่าง พระธรรมคือคำสอน มีคุณ 6 อย่าง ส่วนพระสงฆ์คือพระสาวก ประกอบด้วยคุณความดี 9 อย่าง ในขั้นนี้ จะได้กล่าวเฉพาะพระธรรมคุณข้อเดียว

พุทธคุณ

คำว่า **“พุทธคุณ”** เป็นคำที่ชาวพุทธคุ้นหูกันเป็นอย่างดี แต่เชื่อว่าหลายคนยังไม่เข้าใจคำนี้ได้อย่างถูกต้องนัก ดังนั้นจึงขอนำมาอธิบายขยายความไว้ในที่นี้ โดยในพจนานุกรมพุทธศาสน์ของรองศาสตราจารย์คณัฏฐ์ ไชยโยธา ได้ให้ความหมายไว้ว่า **พุทธคุณ 9** คือ คุณความดีของพระพุทธเจ้า 9 ประการ ดังที่นักปราชญ์ได้ร้อยกรอง เพื่อใช้เป็นบทสวดสรรเสริญพระคุณอันประเสริฐไว้ดังนี้

ที่มาของภาพ www.dhammajak.net

1. อรหิ เป็นพระอรหันต์ มีคำแปลและความหมายอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

- 1.1 เป็นผู้ควร คือ ผู้ทรงสั่งสอนสิ่งใดก็ทรงทำสิ่งนั้นได้ด้วย เป็นผู้มั่งคั่งบริบูรณ์
- 1.2 เป็นผู้ไกล คือ ผู้ทรงไกลจากกิเลสและบาปกรรม เพราะทรงละได้เด็ดขาดแล้วทั้งโลก โกรธ และหลง
- 1.3 เป็นผู้หักซีกำแพงล้อมสังสารวัฏ คือ ผู้ทรงตัดวงจรแห่งการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏได้
- 1.4 เป็นผู้ไม่มีข้อลี้ลับ คือ ผู้ทรงไม่มีบาปกรรมทั้งที่ลับและที่แจ้ง เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนผู้อื่น และเป็นผู้ควรได้รับความเคารพของผู้อื่น

2. สมุทตมปุพฺพุโ เป็นผู้ทรงตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง คือ ทรงตรัสรู้อย่าง 4 อันได้แก่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นการค้นพบด้วยพระองค์เอง ไม่มีครูอาจารย์เป็นผู้สอน

3. วิชชาจณสมฺปนฺโน เป็นผู้ทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจณะ คือ มีวิชา ความรู้ตั้งแต่ความรู้ระดับพื้นฐาน จนกระทั่งความรู้ระดับสูงสุด และมีจณะ ความประพฤติดีประพฤติได้ตามที่ทรงรู้ เช่น ความสำรวมในศีล เป็นต้น

4. ตูคโต เป็นผู้เสด็จไปดี คำว่า “ไปดี” มีความหมายหลายนัย คือ

- 4.1 เสด็จดำเนินตามอริยมรรคมีองค์แปด อันเป็นทางเดินที่ดี
- 4.2 เสด็จไปสู่พระนิพพาน อันเป็นสภาวะที่ดียิ่ง
- 4.3 เสด็จไปดีแล้ว เพราะทรงละกิเลสได้โดยสิ้นเชิง
- 4.4 เสด็จไปปลอดภัยดี เพราะเสด็จไปบำเพ็ญประโยชน์แก่สัตว์โลก

5. โลภวิทู เป็นผู้ทรงรู้แจ้งโลก คือ ทรงรอบรู้โลกทางกายภาพ เช่น โลกมนุษย์ สัตว์โลก สังขารโลก โอกาสโลก และทรงรู้โลกภายใน คือทุกข์และการดับทุกข์

6. อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ เป็นสาวกผู้ทรงฝึกคนได้อย่างยอดเยี่ยม คือ พระองค์ทรงรู้นิสัย (ความเคยชิน) อุปนิสัย (มีแวว) อริมุตติ (ความถนัด) อินทรีย์ (ความพร้อม) ของบุคคลระดับต่างๆ และ

ทรงฝึกสอนด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่ความเคยชิน แนวถนัด และความพร้อมของเขาส่งให้บรรลุผลเป็นจำนวนมาก

7. สตถา เทวมนุสฺสานํ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คือ พระองค์ทรงประกอบด้วยคุณสมบัติที่ควรเป็นครูของบุคคลในทุกระดับชั้น เพราะพระองค์ทรงรอบรู้และทรงสอนคนได้ทุกระดับ ทรงสอนด้วยความเมตตา มิใช่เพื่อลาภสักการะและคำสรรเสริญ แต่ทรงมุ่งความถูกต้องและประโยชน์สุขของผู้ฟังเป็นใหญ่ ทรงสอนให้เหมาะสมกับอัธยาศัยของผู้ฟัง และทรงทำได้ตามที่ทรงสอนนั้นด้วย

8. พุทฺโธ เป็นผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คือ พระองค์ทรงตื่นเองจากความเชื่อถือและข้อปฏิบัติทั้งหลายที่ยึดถือกันมาผิดๆ ด้วย ทรงรู้จักฐานะ คือ เหตุที่ควรเป็น เปรียบได้กับคนตื่นจากหลับ แล้วทรงปลุกผู้อื่นให้พ้นจากความหลงมกมายด้วย อนึ่งพระองค์ทรงตื่นแล้วเป็นอิสระจากอำนาจของโลก โกรธ หลง แล้ว เมื่อทรงตื่นแล้วก็ทรงแจ่มใสเบิกบาน มีพระทัยบริสุทธิ์สะอาด

9. ภควา เป็นผู้มีโชค ผู้ทรงแจกแบ่งธรรม คือพระองค์ทรงเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมทั้งหลาย อันเป็นผลสัมฤทธิ์แห่งพระบารมีที่ทรงบำเพ็ญมา นับเป็นผู้มีโชคดีกว่าคนทั้งปวง เพราะพระองค์ทรงทำการใดก็ลุล่วงตลอดทุกประการ ส่วน “ภควา” แปลว่า “ทรงแจกแบ่งธรรม” หมายถึง มีพระปัญญาล้ำเลิศ จนสามารถจำแนกธรรมที่ลึกซึ้งให้เป็นที่เข้าใจง่าย และมีพระกรุณาธิคุณจำแนกแจกจ่ายคำสั่งสอนแก่เวไนยสัตว์ให้รู้ตาม

พระพุทธคุณทั้ง 9 ประการนี้ สรุปลงเป็น 3 ประการ คือ

1. พระวิสุทธิคุณ คือ ความบริสุทธิ์ อันได้แก่ พระคุณข้อที่ 1, 3 และ 9
2. พระปัญญาคุณ คือ ปัญญา อันได้แก่ พระคุณข้อที่ 2, 5 และ 8
3. พระมหากรุณาธิคุณ คือ พระมหากรุณา อันได้แก่ พระคุณข้อที่ 4, 6 และ 7

พระพุทธเจ้าทรงพระคุณอันประเสริฐ

3 ประการ คือ

พระวิสุทธิคุณ

พระปัญญาธิคุณ

และพระมหากรุณาธิคุณ

ที่มาของภาพ www.dhammadjak.net

ธรรมคุณ

ความหมายและคุณค่าของธรรมคุณ 6

ธรรมคุณ หมายถึง คุณของพระธรรม ประกอบด้วย

1. สุวาชาโต ภควตา ธมฺโม แปลว่า พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว คือตรัสไว้เป็นความจริงแท้ อีกทั้งงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด พร้อมทั้งธรรม (เนื้อความใจความ) พร้อมทั้งพยัญชนะ (อักษร) ประกาศหลักการครองชีวิตอันประเสริฐ บริสุทธิ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง

2. สุนทิภูฏิกโก แปลว่า อันผู้ปฏิบัติธรรม จะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง คือผู้ใดปฏิบัติธรรม ผู้ใดบรรลุธรรม ผู้นั้นย่อมเห็นประจักษ์ด้วยตนเองไม่ต้องเชื่อตามคำบอกของผู้อื่น ผู้ใดไม่ปฏิบัติธรรม ไม่บรรลุธรรม ถึงผู้อื่นจะบอกก็เห็นชัดไม่ได้

3. อกาลิโก แปลว่า ไม่ประกอบด้วยภาค

คือ การปฏิบัติธรรมไม่ขึ้นกับกาลเวลา พร้อมเมื่อใด บรรลุได้ทันที บรรลุเมื่อใด

เห็นผลได้ทันทีก็อย่างว่าความเจริญเป็นอยู่อย่างไร ก็เป็นอยู่อย่างนั้น ไม่จำกัดด้วยกาลเวลา

พุทธศาสนิกชนควรน้อมนำหลักธรรมเข้ามาไว้ในใจ
ที่มาของภาพ www.watphramahajanaka.org

4. เอหิปัสสิโก แปลว่า ควรเรียกให้มาดู คือเชิญชวนให้มาชมและพิสูจน์ได้ หรือท้าทายต่อการตรวจเป็นของจริงและดีจริง

5. โอปนยิโก แปลว่า ควรน้อมเข้ามา คือ ควรน้อมนำหลักธรรมเข้ามาไว้ในใจ หรือน้อมใจเข้าไปให้ถึงหลักธรรมด้วยการปฏิบัติให้เกิดมีขึ้นในใจหรือให้ใจบรรลุถึงอย่างนั้น หมายความว่าเชิญชวนให้ทดลองปฏิบัติดูอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่น่าผู้ปฏิบัติให้เข้าไปถึงที่หมายคือนิพพาน

6. ปจฺจตฺตํ เวทพตฺตํ วิญญฺหิ แปลว่า อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน คือเป็นวิสัยของวิญญูชนจะพึงรู้ได้เฉพาะตนเองเท่านั้น หรือรู้ได้จำเพาะตน ต้องทำต้องปฏิบัติจึงรับรู้หรือเสวยได้ เฉพาะตัว ทำให้กันไม่ได้ เอาจากกันไม่ได้ และรู้ได้ประจักษ์ที่ในใจของตนนี้เองคุณข้อที่ 1 มีความหมายกว้างรวมทั้งปริยัติธรรม คือคำสั่งสอน ส่วนข้อที่ 2-6 มุ่งให้บุคคลบรรลุถึงโลกุตตรธรรม

สังฆคุณ

สังฆะ หมายถึง พระสงฆ์ ตามหลักพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุที่ได้บวชถูกต้องตามพระธรรมวินัย คำว่า **พระ** มาจากคำภาษาบาลีว่า วร (อ่านว่า วะ-ระ) แปลว่า ประเสริฐ ส่วนคำว่า ภิกษุ แปลว่า ผู้เห็นภัยในการเวียนว่ายตายเกิด คือ เมื่อเห็นภัยก็หนีภัยโดยการออกบวชและประพฤติปฏิบัติธรรม

พระสงฆ์ยังมีความหมายตามพระวินัย อีกประการหนึ่ง ซึ่งหมายถึง พระภิกษุที่อยู่รวมกัน 4 รูปขึ้นไป เรียกว่า สงฆ์ สามารถประกอบสังฆกรรม หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพระสงฆ์ที่สมบูรณ์ได้ เช่น การลงอุโบสถเพื่อฟังสวดปาติโมกข์การรับกฐินที่มีคนนำมาถวาย การให้อุปสมบทแก่ผู้ที่ตั้งใจจะเข้ามาสู่ศาสนา เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะต้องกระทำด้วยคณะสงฆ์มีจำนวนไม่น้อยกว่า 4 รูป

พระราชอุดมมงคล (หลวงพ่อดุตตะ)

พระสงฆ์พระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ
เป็นหลักสำคัญมากในการสืบต่อพระพุทธศาสนา

ที่มาของภาพ www.dhammathai.org

พระสงฆ์ตามความหมายปัจจุบันที่ใช้กันบ่อยๆ อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. อริยสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจนบรรลุธรรมหรือสำเร็จมรรคผลระดับใด ระดับหนึ่ง ตั้งแต่พระโสดาบัน จนถึงพระอรหันต์ ซึ่งเป็นระดับที่หมดสิ้นกิเลสทุกอย่าง

2. สมมติสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่บวชถูกต้องตามพระธรรมวินัยดังได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ประเภทนี้สามารถเป็นอริยสงฆ์ได้ ถ้าได้ศึกษาและประพฤติปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยจนสามารถละกิเลสได้มากยิ่งขึ้นตามลำดับ

ผู้ที่จะเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้ จะต้องผ่านการบวชที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามข้อบัญญัติของพระธรรมวินัย การบวช คือ การละเพศจากผู้ครองเรือน มาดำรงเพศของผู้ไม่ครองเรือน ในปัจจุบันสามารถแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ บรรพชา และอุปสมบท บรรพชา เป็นการบวชเป็นสามเณร ส่วน อุปสมบท เป็นการบวชเป็นพระภิกษุ การบวชเป็นสามเณรนิยมบวชกันในประเทศไทยบางส่วน ส่วนการบวชเป็นพระภิกษุมักนิยมถือปฏิบัติกันทั่วไป ผู้จะบวชเป็นพระภิกษุได้ จะต้องผ่านการบวชเป็นสามเณรก่อน ดังนั้น

จึงเรียกรวมกันว่าการบรรพชาอุปสมบท

ที่มาของภาพ <http://byfiles.storage.live.com>

การบวชเป็นพระภิกษุ นั้น ในระยะเริ่มต้นพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงอุปสมบทให้ด้วยพระวาจาของพระองค์เอง เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา พระภิกษุรูปแรกที่บวชด้วยวิธีนี้คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ

ต่อมาพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระสาวกเป็นผู้อำนวยความสะดวกการบวช ทรงบัญญัติการบวช โดยให้เปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ เรียกว่า การบวชวิธีนี้ว่า ติสระณคมนุปสัมปทา

ภายหลังพระพุทธองค์ทรงยกเลิกการบวชทั้ง 2 วิธี แล้วทรงอนุญาตการบวชแบบที่ต้องประชุมสงฆ์ มีการสวดประกาศขอรับความคิดเห็นชอบของสงฆ์ เรียกว่าการบวชวิธีนี้ว่า ญัตติจตุตถกรรมอุปสัมปทา ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้ การบวชด้วยวิธีนี้แสดงว่า พระพุทธองค์ทรงมอบอำนาจให้สงฆ์เป็นใหญ่อย่างสมบูรณ์ และทรงบัญญัติให้นำมาบวชวิธีที่ 2 การเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะไปใช้ในการบวชเป็นสามเณร

พิธีบรรพชาอุปสมบท

ความหมายและคุณค่าของสังฆคุณ 9

พระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบเป็นหลักสำคัญมากในการสืบต่อพระพุทธศาสนาซึ่งได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงโดยจัดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ คุณของพระสงฆ์โดยสรุปมี 9 ประการ เรียกว่า “สังฆคุณ” คือ

1. **สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ** แปลว่า พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติดีแล้ว หมายถึง พระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติตามทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่หย่อนนัก ไม่ตึงนัก ปฏิบัติไม่ถอยหลัง ปฏิบัติกลมเกลียวกับพระศาสดา ไม่ปฏิบัติเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
2. **อุชุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ** แปลว่า พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติตรง หมายถึง ไม่ปฏิบัติเป็นคนลงโลก ไม่มีมายาสาโดย ปฏิบัติมุ่งตรงต่อข้อปฏิบัติอันยังสัตว่าให้ถึงพระนิพพาน ปฏิบัติตรงต่อพระศาสดา และเพื่อนพระสาวกด้วยกัน ไม่มีข้อลี้ลับที่จะปิดบังอำพรางไว้ไนใจ

ที่มาของภาพ <http://variety.teenee.com>

3. **ญายปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ** แปลว่า พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติถูกทาง หมายถึง ปฏิบัติไม่ผิดเพี้ยนไปจากหลักคำสอนของพระศาสดา ไม่ผิดไปจากธรรมเนียมอันดีงาม ปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบแบบแผน
4. **สามิจิปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ** แปลว่า พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติสมควร หมายถึง สมควรที่จะได้รับความเคารพนับถือ เป็นผู้ปฏิบัติตั้งอยู่ในสังวร ปฏิบัติเป็นผู้ตื่นอยู่ คือรู้ถึงเหตุการณ์อันเป็นไปอยู่ ไม่มึนงง รู้จักประพฤติกิริยาทางกาย และวาจาต่อผู้อื่นโดยไม่ทะนงตนมีใจหนักแน่นเพื่อแผ่ มีใจกว้างไม่คับแคบ
5. **อาหุเนยฺโย** แปลว่า เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย หรือผู้ควรแก่ของค่านับ หมายถึง เป็นผู้ที่เหมาะสมควรได้รับของถวายและได้รับการแสดงความเคารพด้วยเครื่องสักการะเนื่องในเทศกาลต่าง ๆ

6. ปาหุเนยโย แปลว่า เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ หมายถึง พระสงฆ์สาวกเป็นผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง และเป็นผู้ปฏิบัติสมควรแล้ว ไม่ว่าท่านจะโคจรไปสู่ที่ใด ย่อมยังประโยชน์สุขและประโยชน์เกื้อกูลให้เกิด ณ ที่นั้น ผู้เลื่อมใสจึงเปิดประตูบ้านต้อนรับด้วยความปิติ ที่ได้พบเห็นอันถือเป็นมงคลในชีวิตอย่างหนึ่ง

7. ทกขิณเนยโย แปลว่า เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาทาน หมายถึง พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้บริสุทธิ สมควรที่จะได้รับของบริจาคทาน (ทักษิณาทาน) และจะต้องได้รับผลอย่างแน่นอน

พระสงฆ์สาวกเป็นผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง

ที่มาของภาพ <http://www.watkhaohinturn.net>

8. อณุชลิกรณียโย แปลว่า เป็นผู้ควรแก่การกราบไหว้ หมายถึงพระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ เป็นผู้บริสุทธิ ย่อมตั้งอยู่ในฐานะที่ควรแก่กระทำความอัญชลีคือการกราบไหว้ให้ความเคารพ ยกย่อง

9. อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส แปลว่า เป็นเนื่อนานุญอันยอดเยี่ยมของโลก ไม่มีเนื่อนานุญอื่นยิ่งกว่า หมายถึง พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควร และเป็นผู้บริสุทธิ สมควรได้รับการกราบไหว้บูชาแล้วการบริจาคทานแก่ท่านย่อมมีอานิสงส์มาก คุณพินนาที่มีดินดีสมบูรณ์ด้วยปุ๋ยอันเป็นธาตุอินทรีย์ เมล็ดพืชที่หวานหรือปลูกลงบนผืนดินนี้ย่อมผลิตผลอย่างสมบูรณ์เต็มเม็ดเต็มหน่วย พระสงฆ์สาวกเหล่านี้จึงเป็นปฎิกาก (ผู้รับ) ที่ยอดเยี่ยม เป็นที่ปลูกฝังความดีงามและเป็นที่รักษาไว้ซึ่งความดีงามทั้งปวง

พระสงฆ์เป็นผู้ควรแก่การเคารพ
ลองทำกิจกรรมที่ 1 ทบทวนความรู้กัน

วิชา ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม	กิจกรรมที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รหัสวิชา ส33201		หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
เรื่อง พระรัตนตรัย		
ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....		

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (10 คะแนน)

1. พระรัตนตรัย หมายถึงอะไร และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

.....
.....

2. พระพุทธรูป คือ

3. พระธรรม คือ

4. พระสงฆ์ คือ.....

5. สมมติสงฆ์ คือ

6. อริยสงฆ์ คือ

7. พระสงฆ์เป็นเนืองนิจอันยอดเยี่ยมของโลก ตรงกับ.....

8. ญาขปฏิปณฺโณ หมายถึง

9. อณฺชติกรณฺโณ หมายถึง

10. สามิจิปฏิปณฺโณ หมายถึง

ห้ามแอบดูคำตอบ
ก่อนนะครับ...

